
Univerzita Karlova má ve světě dobrý zvuk

Univerzita Karlova má ve světě dobré jméno

Prof. Václav Hampl: Jak si vybrat fakultu pro společenskovední studia?

Přinášíme doplnění ke srovnání vysokých škol, které uvedla ve své rubrice Vzdělání 6.6. 2007 MF DNES. Prof. RNDr. Václav Hampl, DrSc., rektor UK se v něm zamýšlí nad tím, jak si stojí Univerzita Karlova v celosvětovém měřítku.

Odkaz na článek prof. RNDr. Bohuslava Gaše, CSc. k tématu srovnávání a hodnocení vysokých škol ZDE.

1. Které kritérium pro srovnávání univerzit považujete za nejdůležitější?

Zde je třeba vyjít ze základní otázky, totiž: co je to univerzita? Existuje celá řada typů institucí terciálního vzdělávání s různými cíli a tedy i různými přístupy. Podle celosvětového konsenzu je univerzita ten typ instituce, kde se špičkového vzdělání dosahuje každodenním kontaktem studentů s těmi, kteří soudobé vědecké poznání pomáhají vytvářet, tedy s mezinárodně aktivními vědci. Proto jsou zcela jistě mezinárodně významné výstupy vědecké práce (jak jejich množství, tak zejména kvalita) základním kritériem smysluplného hodnocení univerzit.

Je ovšem třeba hned dodat, že srovnání výstupů vědecké práce je značně komplikováno tím, že různé vědní obory používají velmi různé typy výstupů, od tlustých knih shrnujících téměř celoživotní dílo v některých humanitních vědách přes poměrně stručné, ale podstatně častější zprávy o výsledcích ve vědeckých periodících (standard hlavně v přírodovědných oborech) až po patenty a jejich uplatnění v aplikovaných vědách. Dostí objektivní mírou vědeckého výkonu je počet vědeckých publikací evidovaných v databázi Web of Science, i když ta příliš nezohledňuje humanitní obory. Tento nedostatek se snaží odstranit hodnocení vědeckého výkonu českých institucí vládní Radou pro výzkum a vývoj (www.vyzkum.cz), které je proto dalším dobrým vodítkem.

Hodnocení kvality vědecké práce je ještě obtížnější, v řadě oborů je z tohoto hlediska poměrně užitečná a respektovaná analýza citovanosti dané práce jinými autory. Moderní a šikovnou variantou tohoto postupu je tzv. h-index. Mohu ho vysvětlit na příkladu Univerzity Karlovy, jejíž souhrnný h-index za poslední 3 roky rovný 22 říká, že z prací, které v tomto období na UK vznikly, bylo do dnešního dne 22 citováno jinými autory alespoň 22x. Někdy se pro odhad kvality používá také počet publikací v nejprestižnějších vědeckých časopisech *Nature* a *Science*.

Kromě vědecké produktivity je pomocným kritériem hodnocení univerzit také to, jak velkou šanci se má student s aktivními vědci opravdu intenzivně setkat. To se odhaduje poměrem počtu studentů ku počtu akademických pracovníků. Čím je tento poměr nižší, tím pro studenty lépe (ale tím je to také dražší).

Pro úplnost je třeba dodat, že podobnou roli jako vědci mají samozřejmě u škol s uměleckým zaměřením aktivní umělci.

2. Proč by si měl uchazeč zvolit ke studiu právě Vaši univerzitu, jaké má podle vás přednosti ve srovnání s jinými univerzitami ?

Těch důvodů je celá řada a i jen částečný výběr by byl na dlouhé povídání. Z univerzit v ČR a ve střední Evropě splňuje UK nejlépe základní definici univerzity. Je to vědecký gigant s vysokou mírou kontaktu studentů s prokazatelně aktivními vědci. Například počet našich publikací evidovaných ve Web of Science představuje plnou třetinu produkce celé ČR (další třetinu představuje AVČR). Co se počtu publikací *Nature* a *Science* týče, tvoříme dokonce kolem poloviny výkonu ČR. V hodnocení Radou pro výzkum a vývoj jsme s celkovým počtem přes 157 tisíc vážených výsledků s náskokem nejproduktivnější vysokou školou v ČR (druhá za námi má méně než 69 tisíc). V podobném smyslu vyznívá pohled na citovanost našich publikací. Např. náš souhrnný h-index za poslední 3 roky je nejvyšší z českých vysokých škol a skoro dvojnásobný oproti druhé univerzitě za námi (22 oproti 12).

Přítom kontakt studentů s vědci je u nás poměrně velký, v průměru u nás připadá 12 studentů na jednoho akademického pracovníka. To přibližně odpovídá poměru na řadě zavedených západních univerzit, i když ty nejlepší mají tento poměr ještě podstatně nižší. Průměr českých veřejných vysokých škol je 20 studentů na akademického pracovníka.

V přípravě na nadnárodní charakter většiny povolání, pro něž univerzity studenty připravují, je důležité i to, do jaké míry je prostředí univerzity mezinárodní. UK má z českých VŠ nejvyšší podíl zahraničních studentů (skoro 13 %, průměr ČR je přes 7 %). Skoro 1400 studentů studuje celý studijní program v angličtině. Kromě toho k nám přijíždí na jedno- až dvousemestrální pobyty nejvíce zahraničních studentů v rámci evropského programu Erasmus (přes 1400 studentů v roce 2006). V počtu pedagogů, kteří k nám z evropských univerzit v tomto programu přijíždějí působit, jsme dokonce na prvním místě v Evropě!

I šance našich studentů na pobyt na zahraniční univerzitě je vysoká – v roce 2006 jich jen v rámci programu Erasmus vyjelo přes 1600. Nemluvě o možnostech výměnných pobytů na prestižních univerzitách od USA až po Austrálii a Nový Zéland.

UK také umožňuje studentům (zejména doktorandům) těsnou spolupráci s nejprestižnějšími evropskými vědeckými pracovišti prostřednictvím účasti na projektech prestižního 6. rámcového programu EU. Z českých vysokých škol se skoro 40 % těchto projektů řeší právě na UK, další škola v pořadí za námi participuje necelými dvaceti procenty. Pominout také nelze naši širokou a rozsáhlou studijní nabídku. Realizujeme 356 studijních oborů v bakalářském a magisterském stupni a 167 v doktorském studiu. Roste možnost přibrat si k vlastnímu studijnímu oboru i nepovinné přednášky z nabídky jiných fakult podle rozhodnutí každého studenta, takže studium může být opravdu velmi pestré. Nezaměstnanost našich absolventů patří podle oficiálních statistik k nejnižším v ČR.

Jako poslední uvedu asi nejdůležitější argument, který ty předchozí do jisté míry shrnuje. V poslední době se objevily 2 obecně uznávané žebříčky světových univerzit. Oba publikují z více než 17 tisíc vysokých škol pořadí první pětistovky. UK je v obou kolem 250. místa v důstojném sousedství institucí jako London School of Economics nebo univerzit v Innsbrucku, Kobe či Bordeaux a ostatně i Alma Mater všech univerzit, Boloňské. Z českých VŠ figuruje v jednom z těchto žebříčků ještě VUT Brno (na 428. místě), ve druhém žádná.

3. Vypovídá podle Vás publikační činnost pedagogů a jejich citovanost v prestižních světových časopisech o kvalitě univerzity?

Jak už jsem vysvětlil, rozhodně ano. Třeba právě zmíněné světové žebříčky se na tyto parametry velmi ohlíží, i když přidávají ještě další hlediska. Je ale potřeba publikační aktivitu kriticky hodnotit. V posledních letech se v ČR rozmohly „publikace pro publikace“, obvykle v různých sbornících, jejichž vědecká hodnota je často velmi nízká. Zavedená odborná periodika si většinou vědeckou úroveň hlídají lépe. Z tohoto důvodu znovu odkazují na již zmíněné hodnocení Rady pro výzkum a vývoj, které tyto rozdíly v kvalitě do značné míry zohledňuje a poskytuje tedy i tomu, kdo se v publikačních praktikách různých oborů moc nevyzná, poměrně spolehlivý pohled.

[Srovnání jednotlivých fakult z MF DNES jsme přinesli 6.6. 2007 v naší rubrice Napsali o nás](#)